

**Διδασκαλία του αυτοτελούς, εκτενούς λογοτεχνικού έργου:
«Ο Βάνκας και άλλα διηγήματα» (Αντόν Τσέχωφ)**

Νεόφυτος Χαριλάου, Σ.Ε. Φιλολόγων Β' Αθήνας

Αγάπη Δάλκου, Φιλόλογος Πρότυπου Γυμνασίου Ευαγγελικής

Ο Βάνκας και άλλα διηγήματα, Α. Τσέχωφ

Κείμενα:

1. Ο Θάλαμος αρ. 6
2. Ο Βάνκας
3. Τα στρείδια
4. Χειρουργική
5. (Ο Ζητιάνος)

ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΩΦ

Ο θάλαμος αρ. 6

ПАЛАТА № 6.

РАЪСКАЪ

Ант. П. Чехова.

МІЛАНІЕ ВТОРІК.

МОСКВА.

Типографія Букетъ, унѣр. Т-ва М. Д. Ситова. Пятая ул., стр. 81094.
1924.

Αντόν Τσέχωφ

Λίγα βιογραφικά

- Γέννηση 1860 στο Ταγκανρόνγκ, μικρή επαρχιακή πόλη της Ρωσίας.
- Δύσκολα παιδικά χρόνια. Μπαίνει στη βιοπάλη από παιδί, βρίσκεται αντιμέτωπος με όλα τα δεινά της: την εκμετάλλευση, την αδικία, την ταπείνωση.
- Φοίτηση σε ελληνικό σχολείο και σπουδές ιατρικής. Υπηρεσία ως γιατρός, ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου, κυρίως των φτωχών ανθρώπων.
- Άσκηση της ιατρικής αλλά και της λογοτεχνικής γραφής ταυτόχρονα.
- Η Ιατρική επηρεάζει βαθιά το έργο του: **“Δεν αμφιβάλλω ότι η απασχόληση με την ιατρική επηρέασε την καλλιτεχνική μου προσωπικότητα, επέκτεινε την περιοχή των παρατηρήσεών μου, πλούτισε τις γνώσεις μου, την πραγματική αξία των οποίων μόνο εγώ σαν συγγραφέας-γιατρός μπορώ να καταλάβω”**
- Συγγραφέας διηγημάτων, θεατρικών έργων, μυθιστορημάτων.
- Η ανθρωπιστικές αξίες κυριαρχούν στο έργο του: **«Η επιθυμία να υπηρετείς το κοινό καλό πρέπει να είναι μία ανάγκη της ψυχής, μία ανάγκη για προσωπική ευτυχία, αν όμως δεν πηγάζει από εκεί αλλά από θεωρητικές ή άλλες αντιλήψεις τότε δεν είναι αυτό που πρέπει».**
- Θάνατος το 1904 από φυματίωση.

Βασικά χαρακτηριστικά της αφηγηματικής τέχνης του Α. Τσέχωφ

- Ο μύθος είναι εξαιρετικά απλός. Δεν υπάρχει πολλές φορές εμφανής δράση.
- Τονίζεται η σημασία των ίδιων των προσώπων. Η δραματική πορεία δεν συμβαίνει στα εξωτερικά γεγονότα του μύθου, αλλά στην εσωτερική ζωή των προσώπων.
- Όλοι μαζί οι ήρωες του Τσέχωφ συνθέτουν ένα παλίμψηστο της ρωσικής κοινωνίας της εποχής, μιας κοινωνίας για την οποία ο συγγραφέας δεν είναι περήφανος (καταπιεσμένοι, καταπιεστές, ευαίσθητοι και σκληροί, βολεμένοι στο σύστημα και εκμεταλλευτές, πονεμένοι και αξιοπρεπείς).
- Κεντρικό θέμα είναι η αναζήτηση του νοήματος της ζωής, το οποίο είναι συχνά φευγαλέο και βρίσκεται ανάμεσα στην ειρωνεία και τον σπαραγμό.
- Το δραματικό και κωμικό στοιχείο (χιούμορ) στο έργο του.
- Το ανεκπλήρωτο του έρωτα.
- Έργα ατμόσφαιρας, όχι όμως εξωτερικής. Τα εξωτερικά μέσα μεταβάλλονται σε σύμβολα που βρίσκονται σε εσωτερική αντιστοιχία με τις καταστάσεις των προσώπων, έχοντας αποκτήσει συναισθηματική φόρτιση.
- Λιτή γραφή, ρεαλιστική απεικόνιση της πραγματικότητας
- Πολύ συχνή χρήση του διαλόγου στα διηγήματα (θεατρική γραφή)

Άξονες διδασκαλίας της συλλογής διηγημάτων του Τσέχωφ

1. Ο ανθρωπιστικός χαρακτήρας του έργου
2. Η κοινωνική διάσταση (ανάδειξη της κοινωνικής παθογένειας της ρωσικής κοινωνίας)
3. Το χιούμορ
4. Οι ήρωες των διηγημάτων (κυρίως κατατρεγμένοι, αλλά και καταπιεστές)
5. Η θεατρική γραφή (συχνή χρήση διαλόγου)
6. Ο ρεαλιστικός χαρακτήρας των κειμένων (αντικειμενικότητα, ακρίβεια)
7. Η αφηγηματική τέχνη του Τσέχωφ (τεχνικές, γλώσσα, ύφος, ο λιτός και περιεκτικός λόγος των διηγημάτων)

Πώς αντιμετωπίζουμε τα μικρά και το μεγάλο διήγημα (Πρόταση διδασκαλίας)

- ❖ Τα τέσσερα διηγήματα (Ο Βάνκας, Χειρουργική, Τα στρείδια, Ο ζητιάνος) τα διδάσκουμε ενιαία, ως συστάδα σε 2 δίωρα.
- ❖ Το μεγάλο διήγημα (Ο θάλαμος αρ. 6) το διδάσκουμε μόνο του, με επιλογή αποσπασμάτων για ανάγνωση μέσα στην τάξη και κάποιων άλλων στο σπίτι.

Το σκεπτικό του σεναρίου:

Βασική επιδίωξη είναι να έλθουν οι μαθητές/τριες σε επαφή με σημαντικά έργα της ξένης λογοτεχνίας και ιδιαίτερα με τα έργα του Αντόν Τσέχωφ και την ανατρεπτική διηγηματική του τέχνη.

Διδακτικοί στόχοι: οι μαθητές/τριες επιδιώκεται

- να απολαύσουν με τρόπο βιωματικό έργα με βαθιά ανθρωπιστικό χαρακτήρα,
- να προβληματιστούν γύρω από οικουμενικές αξίες και ζητήματα της κοινωνικής ζωής όπως η κοινωνική δικαιοσύνη, η ειλικρίνεια, η αλληλεγγύη και αλληλοβοήθεια, η κοινωνική φροντίδα και η ιατρική περίθαλψη,
- να προβληματιστούν γύρω από φιλοσοφικά και υπαρξιακά ερωτήματα,
- να κατανοήσουν την ρεαλιστική και ψυχογραφική γραφή της διηγηματογραφίας του Α. Τσέχωφ.

Οργάνωση της τάξης – διδακτικά μέσα:

Οι μαθητές παραμένουν την 1^η διδακτική ώρα σε δυάδες στα θρανία τους και τις υπόλοιπες εργάζονται σε ομάδες των πέντε ατόμων.

Διδακτική Στρατηγική:

- Μαθητοκεντρική, κειμενοκεντρική, διερευνητική συνδυαστικά με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.
- Αξιοποίηση του μοντέλου της «Αναγνωστικής Ανταπόκρισης», του «Ερμηνευτικού Κύκλου» και της Δημιουργικής Γραφής.

Πορεία Διδασκαλίας: 3 φάσεις

Προαναγνωστική φάση: (1-2 ώρες)

- Προσδοκίες των μαθητών/τριών (τι αναμένουν από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου και ιδιαίτερα του Τσέχωφ)
- Πληροφορίες για τον συγγραφέα, την εποχή και το έργο του (προβολή της φωτογραφίας του και ενδεχομένως και εξωφύλλων από τα βιβλία του. Θα μπορούσαν αρχικά να τα αναζητήσουν στο διαδίκτυο)
- Ξεφύλλισμα του διδακτικού βιβλίου με τα διηγήματα που θα επεξεργαστούν ή και άλλων που πιθανόν θα αποφασίσει ο/η εκπαιδευτικός να διδάξει
- Εξήγηση του τρόπου δουλειάς (εργασία στην τάξη και το σπίτι, ενεργητική συμμετοχή μέσω βιωματικών πρακτικών κτλ)

Πορεία Διδασκαλίας

Αναγνωστική φάση: (10 -12 ώρες)

A. Ανάγνωση και των τεσσάρων μικρών διηγημάτων μέσα στην τάξη.

- Προτείνεται συνδυασμός ανάγνωσης από τον/την εκαιδευτικό και από κάποιους μαθητές, προκειμένου να καλλιεργηθεί και η εκφραστική ανάγνωση.
- Ζητάμε από τα παιδιά να σημειώσουν άγνωστες λέξεις ή σκέψεις στο περιθώριο του βιβλίου ή στο αναγνωστικό ημερολόγιο.

Χρονοπρογραμματισμός:

1. Ανταποκρίσεις των μαθητών μετά την ανάγνωση του κάθε κειμένου. (1^η διδακτική ώρα)
2. Εργασίες σε ομάδες με φύλλα εργασίας (2^η - 3^η διδακτική ώρα)
3. Παρουσίαση στην ολομέλεια των αποτελεσμάτων / Συζήτηση - εμβάθυνση στις ιδέες των κειμένων / σκιαγράφιση της προσωπικότητας των ηρώων, της εποχής, της κοινωνικής πραγματικότητας / σύνδεση με το σήμερα (3^η - 4^η διδακτική ώρα).

Πορεία Διδασκαλίας

☐ Μεταναγνωστική φάση (2 ώρες)

- Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων/ομαδικών εργασιών
- Εξέταση των χαρακτηριστικών της γραφής του Τσέχωφ
- Δραστηριότητες εμπέδωσης / ανακεφαλαίωσης / θεατρικής δραματοποίησης /βιωματικές δραστηριότητες

Β. Μετάβαση στη νουβέλα «Θάλαμος Νο 6»

Ενδεικτική πρόταση για τη διδασκαλία της νουβέλας:

- ❖ Μετάβαση από τα διηγήματα στη νουβέλα (κοινοί νοηματικοί άξονες)
- ❖ Εκφραστική ανάγνωση / εφαρμογή θεατρικών τεχνικών
- ❖ Επεξεργασία στην τάξη των επιλεγμένων αποσπασμάτων για ανάγνωση στην τάξη. Ανταποκρίσεις των μαθητών μετά την ανάγνωση του κάθε κειμένου
- ❖ Εργασίες σε ομάδες με φύλλα εργασίας (φροντίζουμε να περιέχουν ποικιλία ερωτήσεων και δραστηριοτήτων: κατανόησης, ερμηνείας του περιεχομένου, προσέγγισης των τρόπων αφήγησης και των γλωσσικών ιδιοτεροτήτων του κειμένου, διακαλλιτεχνικές και διαθεματικές δραστηριότητες, ερωτήσεις κριτικής προσέγγισης των διαφόρων θεμάτων)
- ❖ Σύντομη παρουσίαση από τους μαθητές/τριες των αποσπασμάτων για ανάγνωση στο σπίτι
- ❖ Παρουσίαση στην ολομέλεια των αποτελεσμάτων / Συζήτηση - εμβάθυνση στις ιδέες του κειμένου / σκιαγράφιση της προσωπικότητας των ηρώων, της εποχής, της κοινωνικής πραγματικότητας / σύνδεση με το σήμερα.

Βασικοί άξονες διδακτικής προσέγγισης

1. Θεματικοί

- Οι Ψυχικές ασθένειες (παράνοια, κατάθλιψη) και η αντιμετώπισή τους από την κοινωνία και την πολιτεία (προσφέρεται και για σύγκριση με τη σημερινή εποχή):
- ψυχιατρεία, προκαταλήψεις, απάνθρωπη μεταχείριση των ψυχικά ασθενών
- Υπαρξιακή αγωνία και μοναξιά, ματαιότητα
- Κοινωνική αδικία και σκληρότητα
- Θρησκεία / φιλοσοφικοί προβληματισμοί
- Η σκιαγράφηση ασυνήθιστων ανθρώπινων τύπων (Ντμήτρης, Γιεφίμιτς), αλλά και συνηθισμένων χαρακτήρων (Αβεριάνιτς, Χομπότοφ).

2. Μορφολογικοί

Η εναλλαγή αφηγηματικών τρόπων και τεχνικών (γ' ενικό - β' πληθυντικό, διάλογοι, αναδρομές) και το αποτέλεσμα τους (λ.χ. «δημοσιογραφικές» περιγραφές).

Προτεινόμενος σχεδιασμός / διδακτικές ώρες (11-12)

Κεφ. 1-5 Ανάγνωση στην τάξη (17 σελίδες, 3 ώρες)

Κεφ. 6 Ανάγνωση στο σπίτι (7 σελίδες)

Κεφ. 7-12 Ανάγνωση στην τάξη (22 σελίδες, 3 ώρες)

Κεφ. 13-14 Ανάγνωση στο σπίτι (6 σελίδες)

Κεφ. 15 -19 Ανάγνωση στην τάξη (16 σελίδες, 3 ώρες)

Ανακεφαλαίωση/ αξιολόγηση αποτελεσμάτων (2 ώρες)

Γενική θεώρηση του βιβλίου (2 ή 3 ώρες)

Ενδεικτική πορεία διδασκαλίας – Θάλαμος No 6 (Κεφ. 1-5)

Τρεις (3) διδακτικές ώρες

Α' φάση: Πριν την ανάγνωση (κατευθυνόμενη/ μετωπική διδασκαλία)

- Ο/Η εκπαιδευτικός ανακοινώνει τον τίτλο του έργου και τον συγγραφέα και ζητά από τους μαθητές/τριες τις πρώτες τους ανταποκρίσεις (τι αναμένουν να ακούσουν).
- Καταγράφει στον πίνακα επιγραμματικά τις απαντήσεις των μαθητών/τριών.
- Κάνει σύντομες ιστορικές αναφορές για την κοινωνική κατάσταση στη τσαρική Ρωσία του 19^{ου} αιώνα και για τις κακές συνθήκες περίθαλψης στα νοσοκομεία της χώρας.

Β' φάση: Κατά την ανάγνωση

(Εργασία σε ομάδες)

- Ανάγνωση του πρώτου αποσπάσματος του διηγήματος (Κεφ. 1-5) και αναζήτηση των πρώτων, αυθόρμητων, βιωματικών ανταποκρίσεων των μαθητών/τριών (τι ένιωσαν, ποιες εντυπώσεις γενικά τους άφησε το κείμενο, τι τους έκανε περισσότερο εντύπωση)
- Ακολουθεί ομαδική εργασία με φύλλα εργασίας, τα οποία περιέχουν ερωτήσεις:

1. Στοιχείων περιεχομένου:

- Περιγραφής του εξωτερικού και εσωτερικού χώρου του Θαλάμου Νο, 6
- Σκιαγράφησης των χαρακτήρων των ηρώων του έργου
- Σχολιασμού της κοινωνικής πραγματικότητας

2. Στοιχείων μορφής / αφήγησης:

- Χρησιμοποιείται Γ' πρόσωπο αλλά και Β' πληθυντικό (β παράγραφος). Γιατί;
- Γιατί γίνεται αναλυτική χρήση της περιγραφής και της αναδρομικής αφήγησης στην αρχή του διηγήματος;

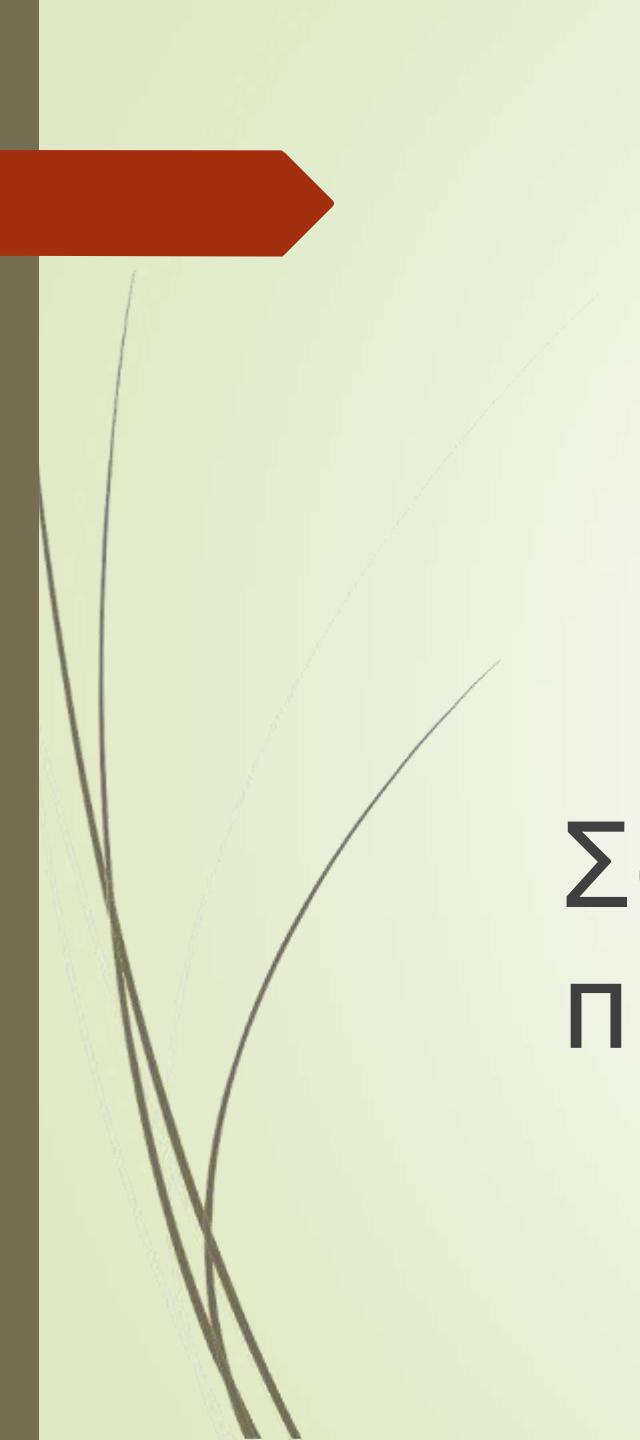
Γ' φάση: Μετά την ανάγνωση

Ανασύνθεση του περιεχομένου:

Συζήτηση για τους ήρωες / την κοινωνική κατάσταση / την εποχή.

Εργασίες για το σπίτι:

1. Όπως φαίνεται στο 2ο κεφάλαιο, ο Ιβάν Ντμήτρις Γκρομόφ είχε δύσκολη οικογενειακή ζωή, που επηρέασε τον χαρακτήρα του. Ποια στοιχεία του χαρακτήρα του γίνονται αντιληπτά μέσα στο κείμενο; Να στηρίξετε την απάντησή σας με συγκεκριμένα παραδείγματα.

Σας ευχαριστούμε για την
προσοχή σας